HELSINGIN HALLINTO-OIKEUS
HELSINGFORS FÖRVALTNINGSDOMSTOL

Asiantuntijakuuleminen

HKIHAO/1191/2025

12.6.2025

Paikan päällä kuultavana hallinto-oikeustuomari Liisa Selvenius-Hurme

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: Lakivaliokunnan asiantuntijakuuleminen perjantaina 13.6.2025 kello 9:15

HE 57/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n poliittisen mainonnan avoimuutta ja kohdentamista koskevaa asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Helsingin hallinto-oikeus kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle EU:n poliittisen mainonnan avoimuutta ja kohdentamista koskevaa asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi.

Helsingin hallinto-oikeudella ei ole lausuttavaa esitetyn sääntelyn substanssista, mutta hallinto-oikeus kiinnittää huomiota muutamiin kohtiin lakiehdotuksissa:

Ehdotuksessa esitetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslain) 24 §:n 1 momentin 15 kohdan salassapitoperustetta täydennettäväksi viittauksella ehdotettuun lakiin poliittisen mainonnan avoimuutta ja kohdentamista koskevan Euroopan unionin asetuksen noudattamisen valvonnan järjestämisestä. Hallinto-oikeus toteaa, että yleislaiksi tarkoitetun julkisuuslain sijasta tulisi harkita tällaisen spesifin salassapitosäännöksen sijoittamista erityislainsäädäntöön. Yleisen julkisuuslain kuormittaminen yksityiskohtaisilla, erityislakeja koskevilla salassapitoperusteilla tekee laista vaikeaselkoisen. Sopiva paikka salassapitosäännökselle voisi olla esimerkiksi ensimmäisen lakiehdotuksen 3 §. Todettakoon kuitenkin, että julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 15 kohtaan on jo aiemmin lisätty vaalirahoitusta koskeva erityinen salassapitoperuste, joten siihen nähden myös poliittisen mainonnan valvontaan liittyvä salassapitoperuste sopii samaan yhteyteen.

Toiseksi hallinto-oikeus kiinnittää huomiota hallinnollisiin seuraamusmaksuihin liittyviin oikeusturvatakeisiin ja viranomaisen harkintavaltaan. Esityksen mukaan valtiontalouden tarkastusvirastolle tulisi uutena tehtävänä hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen. Rangaistusluonteiset hallinnolliset seuraamukset ovat oikeudenkäynnin menettelyllisiä oikeusturvatakeita arvioitaessa rikosasioihin verrannollisia (KHO 2023:82). Hallinto-oikeus pitää hy-

vänä sitä, että hallituksen esityksen perusteluissa on tunnistettu seuraamusmaksuihin liittyvä korostunut oikeussuojan tarve sekä hallinnollisia seuraamuksia koskevaan sääntelyyn liittyvä täsmällisyyden vaatimus.

Ensimmäisen lakiehdotuksen 13 §:ssä esitetään säädettäväksi tilanteista, joissa tarkastusvirasto voi määrätä seuraamusmaksun. Ehdotetun 13 §:n perustelujen mukaan seuraamusmaksun määrääminen on aina tarkastusviraston harkinnassa ja se on tarkoitettu käytettäviksi vain vakavimmissa asetuksen rikkomistilanteissa, mutta vakavistakaan rikkomisista ei automaattisesti seuraa seuraamusmaksun määrääminen. Toisaalta lakiehdotuksen 15 §:ssä esitetään säädettäväksi siitä, missä tilanteissa seuraamusmaksua ei voida määrätä (1, 3 ja 4 momentit), sekä siitä, missä tilanteessa seuraamusmaksu voidaan jättää määräämättä (momentti 2). Lakiehdotuksen sanamuodot jättävät epäselväksi, onko tarkastusmaksu mahdollista jättää määräämättä muissakin kuin 15 §:ssä mainituissa tilanteissa. Hallinnollisten seuraamusmaksujen oikeudellinen luonne huomioon ottaen voisi olla perusteltua täsmentää sääntelyä tältä osin.

Lisäksi seuraamusmaksun suuruutta ja seuraamusmaksun määräämättä jättämistä koskeviin 14 ja 15 §:iin voisi olla tarpeen lisätä täsmennys siitä, että kyseiset pykälät koskevat vain 13 §:ssä tarkoitettuja seuraamusmaksuja eivätkä 16 §:ssä tarkoitettuja tutkintamenettelyä koskevien säännösten rikkomisesta määrättäviä seuraamusmaksuja.

Lopuksi hallinto-oikeus toteaa, että esityksessä ei ole arvioitu sen vaikutuksia hallintotuomioistuimiin. Muutoksenhakusäännösten perusteella hallinto-oikeuteen valittamalla voi hakea muutosta paitsi seuraamusmaksujen asettamispäätöksiin, myös uhkasakkoihin liittyviin päätöksiin sekä muiden asetuksen mukaisten toimivaltuuksien käyttöä koskeviin päätöksiin. Eurooppaoikeudellisen ulottuvuuden ja erityisesti hallinnollisiin seuraamusmaksuihin liittyvien menettelyllisten oikeusturvatakeiden vuoksi tällaiset valitusasiat ovat hallinto-oikeudessa keskimääräistä työläämpiä. Hallinto-oikeuksien osalta mahdollinen lisäresurssoinnin tarve selviää vasta myöhemmin.

Lausunnon on valmistellut hallinto-oikeustuomari Liisa Selvenius-Hurme

Ylituomari Ann-Mari Pitkäranta

Helsingin hallinto-oikeus
Radanrakentajantie 5
Helsinki 00520
Puh.: 029 56 42000
S-posti: helsinki.hao@oikeus.fi
www.hehao.fi